İNGİLTERE'DE KÜLTÜREL VARLIKLARIN KORUNMASININ FİNANSMANI

Arş. Gör. Ünal YILDIZ*

Çalışmanın amacını İngiltere'de kültür varlıklarının korunmasının finansmanını açıklamak oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında İngiltere'de kültür varlıklarının korunmasının finansmanıyla ilgili kamu tüzel kişileri, hayır kurumları ve bunların faaliyetleri, vergi muafiyetleri ve indirimleri ile fırsat veren imara açma kavramı incelenecektir. İngiltere'de kültür varlıklarının korunmasının finansmanında rolü olan kamu tüzel kişiliğine sahip üç kurum bulunmaktadır. Bunlar Historic England, National Heritage Memorial Fund ve National Heritage Lottery Fund olarak bilinmektedir. Historic England, hükümete tavsiyede bulunmak, kültür varlıklarını belirlemek, bu konuda teknik araştırma ve danışmanlık yapmak, kültür varlıklarının korunması konusunda hibe vermek ve bünyesinde bulunan kültür varlıklarının mülkiyetini yönetmek gibi birçok işlevi yerine getiren bir kamu kurumudur. National Heritage Memorial Fund yani Ulusal Kültür Varlıkları Hatıra Fonu, İngiltere'de tarihi eserlerin ve kültür varlıklarının korunması ve bakımı için mali yardımlarda bulunmaktadır. 1994 yılında Ulusal Kültür Varlıkları Hatıra Fonu ve mütevelli heyeti, Ulusal Milli Piyango'nun "İyi Amaçlar" Fonu'nun kültür varlığı payının dağıtıcısı olarak atanmışlardır. Ulusal Milli Piyango'nun "İyi Amaçlar" Fonu, Ulusal Milli Piyango Kültür Varlıkları Fonu olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Hem Ulusal Kültür Varlıkları Hatıra Fonu hem de Ulusal Milli Piyango Kültür Varlıkları Fonu koleksiyonlar, eşyalar ve binalar gibi kültür varlıklarını korumak amacıyla geniş mali yardımlar yapmaktadır. Ulusal Milli Piyango Kültür Varlıkları Fonu, kültür varlıklarının kamu fonlamasının yetersiz kalması sonucunda 1994 yılın-

* Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı, unal.yildiz@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4737-8302.

da kurulmuştur. Fonun amacı kültür varlıklarının gelecek nesiller için korunmasıdır. Kamu tüzel kişiliğine sahiptir, bakanlık dışı bağımsız kamu kurumudur. Dijital, Kültür, Medya ve Spor Bakanlığı aracılığıyla Parlamento'ya karşı sorumludur. Bu Fonla, kültür mirasını koruma ve geliştirme amaçlı projelere sahip gruplara ve kuruluşlara yardımlar yapılmaktadır. Bu projeler tarihi binaların bakımı ve korunması, tarihi kiliselerin tamiri, tarihi manzaraların ve ulusal parkların restore edilmesi gibi konuları da içermektedir. İngiltere'de kültür varlıklarının geliştirilmesini amaç edinmiş çeşitli hayır kurumları bulunmaktadır. İngiltere'de Hayır Kurumları Kanununa göre bu kurumların amaçlarından birisi, kültür varlıklarının geliştirilmesi olabilir. "Kültür Varlığı" teriminden anlaşılması gereken ise ülkenin yerel veya ulusal tarihi için önemli kabul edilen varlıklar veya sonraki nesillere aktarılan geleneklerdir. Kültür varlıklarının geliştirilmesi amacıyla faaliyet yürüten hayır kurumları kapsamına tarihi binaların veya alanların korunmasını amaçlayan hayır kurumları girmektedir. İngiltere'de hayır kurumları oldukça çeşitlidir. Bazılarının özel alanlarda uzmanlaştığı görülmektedir. Örneğin Church Conservation Trust tarihi kiliselerin bakımı ve onarımı ile ilgilenirken, Historic Houses Association 1500 özel mülkiyete tabi ev, kale ve bahçenin bakımını üstlenmektedir. English Heritage Trust ise hayır kurumlarından bir diğeridir. Vakıf, Ulusal Kültür Varlığı Koleksiyonuna dahil olan ve devletin mülkiyetinde bulunan 400'den fazla tarihi bina, tarihi site ve anıtı korumaktadır ve bunların bakımını yapmaktadır. Vakıf, bu kültür varlıklarını Historic England'dan aldığı ruhsat ile 2023 yılına kadar işletmektedir ve kamuya açık olarak kullanmaktadır. Ulusal Vakıf bir diğer kayıtlı bir hayır kurumudur. İngiltere çapında faaliyet göstermektedir ve tarihi yerlerin ve doğal yerlerin korunmasını amaçlamaktadır. Vakıf yaklaşık 20.000 kültür varlığı statüsündeki binanın bakımını yapmaktadır ve çok daha fazla binayı koruyucu hükümler aracılığıyla korumaktadır. Hayır kurumu statüsünde bulunmasına karşın Vakfın kanundan doğan, bazı arazileri elden çıkarılmaz ilan etme yetkisi bulunmaktadır. Vakfın bu yetkiyi kullanması durumunda ilgili arazi satılamaz, devredilemez veya ilgili arazi üzerinde ipotek kurulamaz. Mimari Kültür Varlığı Fonu, hayır kurumu statüsüne sahiptir ve İngiltere'de tarihi binaların korunmasını ve bunların yeniden kullanılmasını amaçlamaktadır.

Bu amacını bina koruma vakıfları tarafından yerine getirilen projelere hibe vererek, bunlara düşük faizli krediler sağlayarak mali yardımlar yoluyla veya bu vakıflara tavsiye vererek yerine getirmektedir. Bina koruma vakıfları, kâr amacı gütmeden tarihi binaları koruma ve kamu yararı amacıyla kurulurlar. Bina koruma vakıfları, kötü durumda olan veya bakımsız halde bulunan ve kullanılan binaların onarımını ve bakımını kâr amacı gütmeden ve kamu yararı için yapmaktadırlar. Bazı binalar, araziler, sanat eserleri ve diğer eşyalar ölüm sonucunda intikal ettiklerinde veya hediye olarak verildikleri zaman yeni sahiplerine geçtiklerinde veraset vergisinden ve sermaye kazanç vergisinden muaftırlar. Bu muafiyetten yararlanabilmek için öncelikle söz konusu mülklerin mimari veya tarihi açıdan önemli derecede ilgi çekici binalar, parklar veya konaklar olması veya doğal güzelliğe veya güzel manzaraya sahip araziler olması veya vahşi yaşam, ağaçlar ve bitkilerin korunması için özel alanlar da içeren bilimsel değere sahip araziler olması tarihi binalarla bağlantılı veya kendi değerine sahip ulusal bilimsel, tarihi veya sanatsal niteliğe sahip eşyaların olması gerekir. Fırsat veren imara açma herhangi bir kültür varlığını yok olmaktan kurtarmakta, ilgili yapının kullanılmasını sağlamakta, ilgili yapının gelecekteki durumunu taahhüt yoluyla korumaktadır. Fırsat veren imara açma kavramı İngiltere'de ortaya çıkmıştır. Normalde imar planlarına aykırı kabul edilebilecek yeni yapılaşmaya kamu yararının ortaya çıkacak zararlara ağır basması nedeniyle izin verilmektedir. Eğer bir müteahhit (veya inşaat işleriyle uğraşan bir kişi) bir kültür varlığını (tarihi binalar gibi) korumayı taahhüt ederse normalde yapılmasına izin verilmeyecek bir binaya imar izni verilir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Varlıkların Korunmasının Finansmanı, Fırsat Veren İmara Açma, Bina Koruma Vakıfları, İyi Amaçlar Fonu, Historic England.

FINANCING THE PROTECTION OF CULTURAL HERITAGE IN THE UK

Res. Assist. Ünal YILDIZ

The study aims to explain the financing of the protection of cultural assets in England. Within the scope of the study, public legal entities, charities and their activities, tax exemptions and reductions, and the concept of enabling development will be examined in the financing of the protection of cultural assets in England. In England, three public legal entities have a role in financing the conservation of cultural assets. These are Historic England, the National Heritage Memorial Fund, and the National Heritage Lottery Fund. Historic England is a public body that performs many functions such as advising the government, identifying cultural assets, conducting technical research and consultancy, awarding grants for the conservation of cultural assets, and managing the ownership of cultural assets. The National Heritage Memorial Fund, or National Heritage Memorial Fund, provides financial assistance for protecting and maintaining the UK's historical monuments and cultural assets. In 1994 the National Heritage Memorial Fund and its trustees were appointed as distributors of the cultural property share of the National Lottery's "Good Causes" Fund. The "Good Causes" Fund of the National National Lottery continues to operate as the National National Lottery Cultural Assets Fund. Both the National Heritage Memorial Fund and the National Lottery Heritage Fund provide large financial grants to preserve cultural assets such as collections, objects, and buildings. The National National Lottery Cultural Property Fund was established in 1994 as a result of insufficient public funding of cultural property. The Fund aims to protect cultural assets for future generations. It is a public legal entity, an independent non-ministerial public institution. It is accountable to Parliament through the Ministry of Digital, Culture, Media and Sport. The Fund assists groups and organizations with projects aimed at preserving and developing cultural heritage. These projects include the maintenance and conservation of historic buildings, the repair of historic churches, and the restoration of historic landscapes and national parks. In the UK, various charitable organizations are dedicated to the development of cul-

tural assets. According to the Charities Act in England, one of the purposes of these organizations can be the development of cultural assets. The term "cultural heritage" refers to assets that are considered important for the local or national history of the country or traditions passed on to the next generation. Charities that operate for the development of cultural assets include charities that aim to preserve historic buildings or sites. Charities in the UK are quite diverse. Some of them specialize in particular areas. For example, the Church Conservation Trust deals with the maintenance and repair of historic churches, while the Historic Houses Association undertakes the maintenance of 1500 privately owned houses, castles, and gardens. English Heritage Trust is another charitable organization. It protects and maintains more than 400 historic buildings, historic sites, and monuments in the National Heritage Collection and state ownership. The Trust operates these cultural assets under a license from Historic England until 2023 and they are open to the public. The National Trust is another registered charity. It operates across England and aims to protect historic and natural places. It maintains around 20,000 listed buildings and protects many more through protective provisions. Despite its charitable status, the Trust has the power under the law to declare certain land inalienable. If the Foundation exercises this power, the land cannot be sold, transferred, or mortgaged. The Architectural Heritage Fund has charitable status and aims to conserve and reuse historic buildings in England. It does this by providing financial assistance through grants, low-interest loans, or advice to projects carried out by building preservation trusts. Building conservation foundations are established for the non-profit purpose of protecting historical buildings and for public benefit. Building preservation foundations repair and maintain buildings that are in poor condition or disrepair and are used for public benefit. Some buildings, land, works of art, and other goods are exempt from inheritance tax and capital gains tax when they are transferred to new owners upon death or when they are given as gifts. To qualify for this exemption, the properties in question must be buildings, parks, or mansions of architectural or historical interest, land of natural beauty or scenic beauty, or land of scientific value, including special areas for the protection of wildlife, trees, and plants, or objects of national scienti-

fic, historical or artistic interest connected with historic buildings or of intrinsic value. Opportunistic zoning saves any cultural property from destruction, ensures the use of the relevant building, and protects the future status of the relevant building through commitment. The concept of opportunistic zoning originated in England. New construction that would normally be considered contrary to the zoning plans is permitted because the public interest outweighs the harm that would result. If a developer (or a person involved in construction) commits to protecting a cultural asset (such as historic buildings), a building that would otherwise not be permitted is granted planning permission.

Keywords: Funding the Conservation of Cultural Assets, Enabling Development, Building Preservation Trusts, Good Causes Fund, Historic England.